

Ta'lim olganlikni tashxis etishning nazariy va amaliy asoslari

Xusnidaxon Sherali qizi Ismoilova

Ilmiy rahbar: M.M.Mirzakarimova

Andijon davlat chet tillari instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim olganlikni tashxis etishning mazmuni, pedagogic diagnostikaning asosiy tamoyillari, tashxis usullari va ularning ta'lim jarayonidagi ahamiyati yoritiladi. Tashxisning ilmiy asoslangan metodlar yordamida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini aniqlashdagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, diagnostika natijalarining individual yondashuvni kuchaytirish va ta'lim sifatini oshirishdagi roli ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim olganlikni tashxis etish, pedagogik diagnostika, bilimni baholash, tashxis metodlari, test, kuzatish, portfolio, nazorat va baholash

Theoretical and practical foundations of diagnosis of learning

Khusnidaxon Sherali kizi Ismailova

Scientific supervisor: M.M.Mirzakarimova

Andijan State Institute of Foreign Languages

Abstract: This article explores the essence of educational diagnostics, its theoretical foundations, and its practical significance in the modern learning process. It analyzes the main principles, methods, and tools used to identify students' knowledge, skills, and competencies based on scientific diagnostic approaches. The study highlights how diagnostic results contribute to enhancing individualized learning, improving teaching strategies, and ensuring the overall quality of education.

Keywords: educational diagnostics, pedagogical assessment, evaluation methods, testing, observation, portfolio assessment, learning outcomes

Bugungi ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash, rivojlanish dinamikasini kuzatib borish va o'quv jarayonining samaradorligini oshirish uchun ilmiy asoslangan tashxis muhim o'rin tutadi. Ta'lim olganlikni tashxis etish o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini chuqur o'rganish, ulardagi kamchiliklar va yutuqlarni aniqlashga xizmat qiluvchi jarayon bo'lib, zamonaviy pedagogikaning ajralmas qismiga aylangan. "Tashhis" - bu oddiy baholash yoki tekshiruvdan ko'ra kengroq tushuncha. Bu jarayon - o'quv jarayonidagi barcha sharoitlarni analiz qilish, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini qay

darajada egallaganliklarini, o'rgatlayotgan mavzuni tushunish darajasini, uni amalda qo'llash malakasini baholab, natijalarni xulosa qilish demakdir.

Ta'lim olganlik darajasini tashhis qilmasdan, didaktik jarayonni samarali boshqarish, ta'lim sifatini baholash va kerakli tuzatishlarni kiritish mumkin emas. Boshqacha qilib aytganda - tashhis "maqsadga erishilganlik" darajasini, ta'lim mahsulining shakllanish jarayonlari va bosqichlarini aniqlashni o'z ichiga oladi

Ta'lim olganlikni tashxis etishning mohiyati

Pedagogik diagnostika - ta'lim jarayonida o'quvchining bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy rivojlanish holatini ilmiy asoslangan metodlar yordamida aniqlash, tahlil qilish va baholashdir. Bu jarayon quyidagi vazifalarni bajaradi:

O'quvchining real bilim darajasini belgilash;

Dars jarayonidagi individual farqlarni aniqlash;

O'zlashtirishdagi o'zgarishlarni muntazam kuzatish;

Ta'lim jarayonini takomillashtirish uchun tahliliy ma'lumot yaratish.

Diagnostika ta'lim sifatini boshqarishning muhim elementi hisoblanadi.

Tashxis etishning asosiy tamoyillari

Ta'lim olganlikni tashxis etish jarayoni quyidagi tamoyillarga tayangan holda amalga oshiriladi:

1. Ilmiylik. Baholash mezonlari ilmiy asosda ishlab chiqiladi.

2. Tizimlilik. Tashxis doimiy va uzluksiz amalga oshirilishi kerak.

3. Obyektivlik. Natijalar aniq mezonlar asosida baholanadi.

4. Komplekslik. Bilim bilan birga ko'nikma, mantiqiy fikrlash va faoliyat natijalari ham o'lchanadi.

Ta'lim olganlikni tashxis etish usullari

Zamonaviy pedagogik jarayonda bir nechta tashxis metodlari qo'llanadi:

1. Test metodi. Aniq, standartlashtirilgan baholashni ta'minlaydi.

2. Kuzatish. O'quvchining faoliyati tabiiy sharoitda tahlil qilinadi.

3. Suhbat va savol-javob. Bilimning chuqurligini, fikrlash jarayonini aniqlaydi.

4. Portfolio tahlili. O'quvchining ijodiy ishlari va amaliy yutuqlari baholanadi.

5. Diagnostik yozma ishlar. O'quvchining nutq, tafakkur va mantiqiy bog'liqlikni anglash darajasini ko'rsatadi.

6. Reyting tizimi. O'quv faoliyatining barcha jihatlarini qamrab olgan yakuniy baholash mexanizmi.

Tashxis natijalarining ta'limdagi ahamiyati

Diagnostika natijalari:

Ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi;

Individual o'quv strategiyasini ishlab chiqishga yordam beradi;

Pedagogik korreksiya uchun asos bo'ladi;

O'quvchining rivojlanish bosqichlarini aniq belgilashga imkon yaratadi.

Natijada ta'lim jarayonining samaradorligi oshadi, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillari to'liq amalga oshadi. Ta'lim olganlikni tashxis etish zamonaviy ta'lim tizimida bilimni obyektiv baholash, o'quv jarayonidagi kamchiliklarni bartaraf etish va ta'lim sifatini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. Uning ilmiy asoslangan metodlari pedagogning faoliyatini optimallashtirish, o'quvchi rivojlanishini chuqur tahlil qilish va samarali ta'lim muhiti yaratishda muhim vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirzakarimova, M., & Uzoqjonov, M. (2025). Information security in information-communication technologies. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(6), 8-11. <https://integrumpublication.org/index.php/ajste/article/view/62>.
2. Madaminjonovna, M., & Uzoqjonov, M. (2025). The possibilities of solving environmental problems through technology. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(7), 11-15. <https://integrumpublication.org/index.php/ajste/article/view/86/88>
3. Uzoqjonov, M. D. O. G. L., & Mirzakarimova, M. M. (2025). Zamonaviy texnologiyalarning atrof-muhitga ta'siri. *Science and Education*, 6(11), 281-284. <https://openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/8097/7449>
4. MaxliyoXon Madaminjonovna Mirzakarimova, & Muhammaddilyor Diyorbek o'g'li Uzoqjonov. (2025). Zamonaviy axborot texnologiyalariga o'tishda axborot xavfsizligi . *Science and Education*, 6(10), 89–93. Retrieved from <https://openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/7959>.
5. Madaminjonovna M. M. K. L. METHODOLOGY OF EDUCATIONAL TEACHING OF GENERAL SCIENCES.
6. Mirzakarimova M., Uzoqjonova M. EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYANI TAKOMILASHTIRISH OMILLARI //Farg'ona davlat universiteti. – 2024. – №. 3. – C. 42-42.
7. Madaminjonovna M. M. Umumta'lim fanlarini tadbirkorlikka yo 'naltirib o 'qitish tizimi //Science and Education. – 2020. – T. 1. – №. 4. – C. 97-103.
8. Zamonaviy sharoitlarda umumta'lim M. M. M. fanlarini tadbirkorlikka yo 'naltirib o 'qitish tizimi //Science and Education. – 2020. – T. 1. – №. 4. – C. 216-222.
9. Yegeubayeva, S. , Karimberdievna, A. F. , Kunakbayev, A. , Sherzod, R. , Munojat, B. , Guzal Faxritdinovna, S. , Omonov, B. , Khakimboy ugli, B. O. , Makhliyokhon, M. , Anvarjon, K. , Sapaev, I. , Azamovna, M. M. and Makhamadovich, K. R. (2024). The Effect of Copper Oxide Nanoparticles on Hepatic and Renal Toxicity in Domestic Rabbits. *Journal of Nanostructures*, 14(1), 150-155. doi: 10.22052/JNS.2024.01.015

10. МИРЗАКАРИМОВА М. М. ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ТАДБИРКОРЛИККА ЙУНАЛТИРИБ УЎҚИТИШНИНГ ДИДАКТИК АСОСЛАРИ. – 2022.

11. Madaminjonovna M. M. et al. ECOLOGICAL-VALEOLOGICAL CULTURE IN THE "MAN-NATURE-SOCIETY" SYSTEM //Web of Teachers: Inderscience Research. – 2024. – Т. 2. – №. 5. – С. 51-55.

12. Mirzakarimova M. CLIL TEXNOLOGIYALARI VOSITASIDA O‘QUVCHILARNING TADBIRKORLIK KO‘NIKLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION METOD VA VOSITALAR //Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi. – 2023. – №. 6. – С. 410-415.

13. Mirzakarimova M. M. et al. Scientific and pedagogical activity of Imam al-Bukhari //Science and Education. – 2023. – Т. 4. – №. 12. – С. 321-324.

14. Mirzakarimova M. M. et al. "Avesto" va pedagogik fikrlar rivoji //Science and Education. – 2024. – Т. 5. – №. 2. – С. 224-228.

15. Mirzakarimova M. M. et al. Pedagogik mahoratning shakllanishi va rivojlanishi //Science and Education. – 2024. – Т. 5. – №. 3. – С. 264-269.

16. Mirzakarimova M. M. et al. O‘qituvchining muomala madaniyati //Science and Education. – 2024. – Т. 5. – №. 4. – С. 278-282.

17. MADAMINJONOVNA M. M. XORIJIY TILLARNI TADBIRKORLIKKA YO‘QITIRIB O‘QITISHNING DIDAKTIK ASOSLARI //Nova. Pub. – 2022. – С. 1-128.

18. Mirzakarimova M. M., Uzoqjonova M. D. Q. O‘zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash muammolarini o‘rganish va bartaraf qilish //Science and Education. – 2023. – Т. 4. – №. 11. – С. 78-83.

19. Мирзакаримова М. М. Умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими //Science and Education. – 2020. – Т. 1. – №. 4. – С. 97-103.

20. Mirzakarimova M. EFFECTIVENESS OF STUDENTS'ENTREPRENEURIAL SKILLS DEVELOPMENT THROUGH CLIL TECHNOLOGIES //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 8. – С. 92-94.

21. Madaminjonovna M. M. Innovative Methods and Tools for Developing Students' Entrepreneurial Skills Using CLIL Technologies //International Journal of Human Computing Studies. – 2023. – Т. 5. – №. 3. – С. 15-17.

22. Mirzakarimova M. M. The Necessity to Develop Students' Entrepreneurial Skills in English Classes //Telematique. – 2022. – С. 7128-7131.

23. Мирзакаримова М. М. Замонавий шароитларда умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими //Science and Education. – 2020. – Т. 1. – №. 4. – С. 216-222.

22. Мирзакаримова М. М. ESSENTIAL COMPOSITION OF ENTREPRENEURSHIP FUNCTIONAL LITERACY //INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND TECHNICAL JOURNAL "INNOVATION TECHNICAL AND TECHNOLOGY. – 2020. – Т. 1. – №. 1. – С. 63-65.5. NamDU. Pedagogika diagnostikasi va korreksiya o'quv qo'llanmasi.